

Okurlarımıza,

Bu kez bir özel sayı ile çıkıyoruz karşınıza. Açık ocak planlamasının konu edildiği bu özel sayımız için seçilen yazılar iki ayrı kaynağa dayanmaktadır; ki bunlardan biri elnizdeki Derginin iskeletini oluşturmaktadır.

İngilizceden dilimize çevrilen yedi yazıdan altısı, 1970 yılında Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Johannesburg kentinde, Açık Ocak Planlaması konusunda düzenlenen sempozyumda sunulan dört bildiri ile bunların sunulduğu iki oturumda yapılan tartışmalardır. Diğer yazı ise açık ocak planlamasında izlenecek yolları mantıksal olarak sıralamakta ve konuya ilk ve genel yaklaşımı getirmektedir. Anılan yazı kömür işletmeciliğini temel alıyor görünse de, genel olarak açık ocak işletmeciliğinde ele alınması gereken konuları işlemektedir.

Kendi alanlarındaki belirli bir boşluğu dolduracakları inancıyla, bu yazılar seçilmişlerdir. Söz konusu sempozyumdaki birinci oturum «Açık İşletmeciliğin Temel Ekonomisine ayrılırken; ikinci oturum «Açık Ocakların Geometrisinin Optimizasyonunu ele almıştır. Sempozyumun düzenlendiği tarihe bakıp, bildirilerin içeriğinin eskimiş olduğu ilk anda düşünülebilir. Ne var ki, bu bildirilerde temel kuramlar incelenmiş olduğundan, güncelliklerini yitirmeleri —özellikle geri kalmış ülkeler için— söz konusu değildir. Tersine, bu konudaki Türkçe kaynak sıkıntısını da göz önünde tutarsak, bu yazıların önemi daha bir anlaşılır olacaktır.

Bugün dünyanın bir çok yerinde; açık ocakların optimizasyonları sondaj verilerinden başlayıp; ekonomik değerlendirmelerle sonuçlanan; ve cevher yatağını üç boyutlu olarak ele alan bilgisayar programları kullanılarak yapılmaktadır. Çeşitli değişkenlere ve değişik kârlılık ölçütlerine göre en uygun çözümü bulabilmek, çok zaman alıcı işlemler dizisini gerektirmektedir. Bilgisayarlardan bu alanda yararlanma ülkemiz için henüz söz konusu olmadığından, elle yapılan hesaplamalara kolaylıklar getiren yaklaşımlar önemini halâ korumaktadır. Bu nedenle, bu sayımızda «açık ocakların optimizasyonu»nu konu edinen yazıların, ilgi çekeceği kanısındayız.

Bilindiği gibi, teknolojidaki gelişmeler sonucu daha büyük kapasiteli iş makinalarının gündeme gelmesiyle ve madensel hammaddelere duyulan gereksinimin gün geçtikçe artmasıyla, açık ocak işletmeciliği giderek önem kazanmaktadır. Hatta yakın zamana değin ekonomik görülmeyen ya da yeraltı işletme yöntemlerine konu olan kimi cevher yatakları, artık açık ocak yöntemiyle işletilmeye başlanmıştır. Bugünlerde ülkemiz gün-

deminde bulunan madencilik alanındaki yeni yatırımların büyük çoğunluğunda bu yöntemin söz konusu olduğu da bir gerçektir. Hatta denebilir ki, Türkiye’imizde açık ocak işletmeciliği, asıl yerini bundan sonra alacaktır.

Açık ocak planlamasının tüm sorunlarını bu sayımızda ele aldığımız savını elbette öne süremeyiz. Ayrıca, özellikle açık ocaklarda sürdürülen her bir etkinlik, diğerlerinden bağımsız olarak da ele alınamaz. Bir başka deyişle, açık ocaklarda, optimum geometrisinden, ekipman seçimine; basamak düzeninden, yıllık üretim miktarına; şev duraylılığından, patlatma düzeni ve sistemine; taşıma sisteminden, drenajına değin tüm etkinlikler birbirine bağımlıdır; ve bu nedenle de birlikte düşünülmelidirler. Ve bunların, tümü de «ekonomi» kavramından — daha doğrusu biliminden— soyutlanamazlar. Fakat ne yazık ki bu kavramın ülkemiz madencilik sektörüne gerçek anlamıyla girdiğini söyleyememekteyiz. Kaldı ki, mühendisliğin tanımında bu kavram yer almaktadır. Ancak hemen belirtelim ki, bu durumun sorumlusu meslektaşlarımız değildir. Ne var ki bizlere düşen de, mesleğimizin gereklerini tam olarak bilmemiz ve uygulamaya çalışmamızdır. Bu sayımızı programlarken biz, bu gerçeklerden yola çıktık; ve oluşturulan çeviri komisyonu bir yılı aşkın bir sürede çalışmalarını sonuçlandırabilmiştir.

Bu yazıların Türkçe’ye çevrilmeleri sırasında, dil konusunda kimi gerçekler su yüzüne çıkmıştır. Henüz dilimize yerleşmemiş kimi kavramların anlatımında güçlüklerle karşılaşmıştır. Örneğin bunlardan akla ilk geleni — ve Derginin bu sayısındaki yazılarda en fazla kullanılanı — «Instantaneous Stripping Ratio» ya da kimi yerlerde geçtiği şekliyle «Incremental Stripping Ratio» deyimini. Anlamları Dergideki yazılarda ayrıntılı olarak tanımlanan bu kavramlar için uygun Türkçe karşılık bulunamamıştır. «Anlık Örtü Kazı Oranı», «Ansal Örtü Kazı Oranı» vb. gibi öneriler genel bir kabul görmedikleri için ve bu konuda herhangi bir yanlış deyim yerleşmesinden kaçınmak amacıyla, bu deyimlerin Türkçe karşılığı olarak «Enstantane Örtü Kazı Oranı» kullanılmıştır. Karşılığını tam olarak bulmada zorluk çekilen deyişlerin ingilizceleri "parantez içinde verilmiş; kimi zamanlarda da, açıklamalarda bulunulmuştur. Mesleki alanımıza giren konularda dilimizi zenginleştirmek, yabancı dillerden arındırmak yine bizlere düşen görevlerdendir. Bu nedenle bu ve benzeri deyimler için en uygun karşılıkların, sizlerin önerileriyle dilimize yerleşeceğine inanmaktayız.

Bu özel sayımızı bizlere kazandıran sayın Mehmet KAYADELEN’e, sayın Ali Emre AYDIN’a, sayın Tayfun ÖZUSLU’ya ve sayın Mahmut HORAŞAN’a, sizler adına teşekkür ederiz.

Bu sayımızı tasarlarken, amaçladığımız yararlara ulaşma dileğiyle...

Saygılarımızla.

YAYIN KURULU